

Geograafia

VII klass

35 tundi

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Geograafiaõpetusega taotletakse, et õpilane

- tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus
- on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest
- väärtustab nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust
- mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressursidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale
- suhtub vastutustundlikult keskkonda, järgides säästva arengu põhimõtteid
- rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades, planeerib ja teeb uurimistöid, vaatlusi ja mõõdistamisi ning tõlgendab ja esitab saadud tulemusi
- kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat geograafiainfot ning loeb ja mõtestab lihtsat loodusteaduslikku teksti
- on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafiateadmiste ja -oskuste vajalikkust erinevates töövaldkondades
- mõistab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse olulisust igapäevaelus, on loov ning motiveeritud elukestvaks õppeks

Õpitulemused

7. klassi lõpetaja:

- huvitub looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning saab aru loodus- ja sotsiaalteaduste tähtsusest ühiskonna arengus
- on omandanud ülevaate looduse ja ühiskonna olulisematest nähtustest ja protsessidest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikusse seostest
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade loodust ja kultuuri ning säästva arengu põhimõtteid
- kasutab geograafiateadmisi ja looduslikku meetodit probleeme lahendades
- kasutab teabeallikaid geograafiainfo teadmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda looduses ja ühiskonnas toimuvate protsesside selgitamisel, nähtuste ja objektide kirjeldamisel ning probleemide lahendamisel
- on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest, hindab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides ning motiveeritud elukestvaks õppeks

Õppeaine sisu

Kaardiõpetus – 9tundi

<p>Õpetamise eesmärgid: Kaardiõpetuses tutvuvad õpilased erinevate kaartidega, õpivad kasutama kaardi legendi, mõõtma vahemaid kaardil ja looduses, leidma kaardi mõõtkava abil tegelikke vahemaid, määrama suundi looduses ja kaardil, määrama koordinaate ja kellaega, leidma kohanimede registri abil tundmatuid kohti, iseloomustama kaartide abil etteantud kohta.</p>
<p>Õppesisu: Maa kuju ja suurus. Kaartide mitmekesisus ja otstarve. Üldgeograafilised ja teemakaardid sh. maailma ja Euroopa poliitiline kaart. Trüki- ja arvutikaardid, sh. interaktiivsed kaardid. Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil. Suundade määramine looduses ja kaardil. Asukoht ja selle määramine, geograafilised koordinaadid. Ajavööndid.</p>
<p>Põhimõisted: plaan, kaart, üldgeograafiline ja teemakaart, arvutikaart, interaktiivne kaart, satelliidifoto, aerofoto, asimuut, leppemärgid, mõõtkava, suure- ja väikesemõõtkavaline kaart, kaardi üldistamine, poolus, paralleel, ekvaator, meridiaan, algmeridiaan, geograafiline laius ja pikkus, geograafilised koordinaadid, kaardivõrk, ajavöönd, maailmaeg, vööndiaeg, kohalik päikeseaeg, kuupäevaraja.</p>
<p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Praktilised ülesanded kooliümbruse kaardiga. Ilmakaarte ja asimuudi määramine kompassiga. Kaardi järgi objektide leidmine ja asukoha kirjeldamine ning sammupaariga vahemaade mõõtmine.
2. Info leidmiseks interaktiivse kaardi kasutamine (vahemaade mõõtmine, aadressi järgi otsing, koordinaatide määramine, objektide leidmine ja tähistamine).
<p>Õpitulemused:</p> <ul style="list-style-type: none">
• leiab vajaliku kaardi teatmeteostest või internetist ning kasutab atlase kohanimede registrit
• määrab suundi kaardil kaardivõrgu ja looduses kompassi järgi
• mõõdab vahemaid kaardil erinevalt esitatud mõõtkava kasutades ning looduses sammupaari abil
• määrab etteantud koha geograafilised koordinaadid ja leiab koordinaatide abil asukoha
• määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades
• koostab lihtsa plaani etteantud kohast
• kasutab trüki- ja arvutikaarte, tabelleid, graafikuid, diagramme, jooniseid, pilte ja tekste, et leida infot, kirjeldada protsesse ja nähtusi, leida nendevahelisi seoseid ning teha järeldusi
<p>Õppevahendid: gloobus, suuremõõtkavaline kodukoha (linna, valla) kaart, teedekaart, Eesti põhikaart ja üldgeograafiline kaart, turismikaardid, ajalooline kaart, mõõtmisvahendid: compass, 1.m mõõdulatt, mõõdulint. Võimalus kasutada arvutit. Mitmesugused internetiaadressid. Interaktiivsed kaardid.</p>
<p>Lõiming: matemaatika: mõõtmine, mõõtühikute kasutamine ja teisendamine, diagrammi lugemine ja koostamine, skaala, plaani koostamine; ajalugu: geograafia areng, maadeavastused, ajaloos kasutatavad kaardid; eesti keel: kohanimede õigekiri, suur algustäht; võõrkeel: sõnavara täiendamine erinevate infoallikatega töötamisel; kehaline kasvatus: orienteerumine maastikul</p>

Geoloogia – 9 tundi

<p>Õpetamise eesmärgid: Geoloogia teemade õppimise käigus saavad õpilased esmase ettekujutuse maavärinate ja vulkaanipursete levikust ja tekkepõhjustest. Selle mõistmiseks on neil vaja aru saada Maa sise- ja maakoore ehitusest ning laamade liikumisest. Õpilased tutvuvad erinevate kivimite ja setetega ning kursuse lõpuks peaksid nad suutma eristada Eestis leiduvaid kivimeid ja setteid (graniit, paekivi, põlevkivi, liiv, savi, kruus, moreen, turvas), samuti teadma, kuidas kivimid tekivad ning milleks neid kasutatakse.</p>
--

Õppesisu: Maa siseehitus. Laamad ja laamade liikumine. Maavärinad. Vulkaaniline tegevus. Inimese elu ja majandustegevus seismilistes ja vulkaanilistes piirkondades. Kivimid ja nende teke.
Põhimõisted: maakoor, vahevöö, tuum, mandriline ja ookeaniline maakoor, laam, kurrutus, magma, vulkaan, magmakolle, vulkaani lõõr, kraater, laava, tegutsev ja kustunud vulkaan, kuumaveeallikas, geiser, maavärin, murrang, seismilised lained, epitsenter, fookus, tsunami, murenemine, murendmaterjal, sete, settekivim, tardkivim, paljand, kivistis ehk fossil.
Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1. Kivimite (liivakivi, lubjakivi, põlevkivi, kvisiit, graniit) ja setee (liiva, kruusa, savi) iseloomustamine ja võrdlemine. 2. Teabeallikate põhjal lühiülevaate või esitluse koostamine ühest geoloogilisest nähtusest (maavärin / vulkaan) või mõne piirkonna iseloomustamine geoloogilisest aspektist.
Õpitulemused: <ul style="list-style-type: none">
• kirjeldab jooniste abil Maa siseehitust ja toob näiteid selle uurimise võimalustest
• iseloomustab etteantud jooniste ja kaartide järgi laamade liikumist ning laamade servaaladel esinevaid geoloogilisi protsesse; vulkanismi, maavärinaid, pinnavormide ja kivimite teket ning muutumist
• teab maavärinate ja vulkaanipursete tekkepõhjusi, näitab kaardil nende peamisi esinemispiirkondi, toob näiteid tagajärgede kohta ning oskab võimaliku ohu puhul käituda
• toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta seismilistes ja vulkaanilistes piirkondades
• selgitab kivimite murenemist, murendmaterjali ärakannet ning settimist ja sette- ja tardkivimite teket
• iseloomustab ja tunneb nii looduses kui ka pildil liiva, kruusa, savi, moreeni, graniiti, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kvisiiti ning toob näiteid nende kasutamise kohta
• mõistab geoloogiliste uuringute vajalikkust ja omab ettekujutust geoloogide tööst
Õppevahendid: Maailma atlase tektoonika ja keskkonnakatastroofide kaart, teatmeteosed, uudisartiklid ajalehtedest, DVD-d ja filmid, kivimite näidised, animatsioonid internetist, lingid kooligeograafia kodulehelt jne.
Lõiming: loodusõpetus: aine tihedus ja mass, temperatuur, sulamine, tahkumine, sulamistemperatuur, soojusülekanne liigid, konvektsioon, soojuspaisumine; füüsika: aine tihedus ja rõhk, lained, ainete oleku muutused; ajalugu: katastroofilised maavärinad ja vulkaanipursked minevikus; bioloogia: fossiilid; matemaatika: andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine; võõrkeel: sõnavara täiendamine erinevate infoallikatega töötamisel.

Pinnamood – 8 tundi

Õpetamise eesmärgid: Pinnamoe teemade õppimisega taotletakse, et õpilased teeksid vahet erinevatel pinnavormidel (küngas, nõgu, org, mägi, mäeahelik, mäestik, tasandik, madalik, kiltmaa jne.), oskaksid kaardil näidata suuremaid ja tuntumaid pinnavorme nii maailmas, Euroopas kui ka Eestis. Samuti peaksid õpilased aru saama, kuidas pinnamood mõjutab inimeste elu ja tegevust ning kuidas pinnavormid võivad aja jooksul muutuda.
Õppesisu: Pinnavormid ja pinnamood. Pinnamoe kujutamine kaartidel. Mäestikud ja mägismaad. Inimese elu ja majandustegevus mägise pinnamoega aladel. Tasandikud. Inimese elu ja majandustegevus tasase pinnamoega aladel. Maailma põhjareljeef. Pinnamoe ja pinnavormide muutumine aja jooksul.
Põhimõisted: Pinnamood ehk reljeef, samakõrgusjoon ehk horisontaal, absoluutne kõrgus, suhteline kõrgus, profiiljoon, pinnavorm, mägi, mäeahelik, mäestik, mägismaa, tasandik, kiltmaa, madalik, alamik, mandrilava, nandrinõlv, ookeani keskmäestiik, süvik, erosion, uhtorg.
Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1. Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe piirkonna pinnavormide ja pinnamoe iseloomustamise koostamine.

Õpitulemused:

- on omandanud ülevaate maailma mägisema ja tasasema reljeefiga piirkondadest
- nimetab ning leiab kaardil mäestikud, mägismaad, kõrgemad tipud ja tasandikud (kiltmaad, lauskmaad, madalikud, alamikud)
- iseloomustab suuremõtkavalise kaardi järgi pinnavorme ja pinnamoodi
- iseloomustab piltide, jooniste ja kaardi järgi etteantud koha pinnamoodi ning pinnavorme
- kirjeldab joonise ja kaardi järgi maailmamere põhjareljeefi ning seostab ookeani keskaheliku ja süvikute paiknemise laamade liikumisega
- toob näiteid pinnavormide ja pinnamoe muutumisest erinevate tegurite (murenemise, tuule, vee, inimtegevuse) toimel
- toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta mägistel ja tasastel aladel, mägedes liikumisega kaasnevatest riskidest ning nende vältimise võimalustest

Õppevahendid: üldgeograafiline ja suuremõtkavaline kaart, künka mudel, laamade kaart, teatmeteosed, pildid, uudisartiklid.

Lõiming: erinevalt teistest teemadest on pinnamoe teema suhteliselt iseseisev ja suhteliselt vähe lõimitav teiste õppeainetega. **füüsika:** soojuspaisumine murenemisprotsessis; **ajalugu:** pinnamoe mõju asustuse kujunemisele, ajaloosündmustega seotud konkreetsete pinnavormide (Skandinaavia mäestik, Alpid, Püreneed jmt.) leidmine kaardilt. **kehaline kasvatus:** pinnamoe lugemine orienteerumiskaardilt ja sellega arvestamine raja läbimisel; **läbiv teema: turvalisus:** nõlva kalle ja liiklus.

Rahvastik – 6 tundi

Õpetamise eesmärgid: Rahvastiku ja asustuse teemade õppimisel saavad õpilased ettekujutuse maailma rahvaarvust ja selle muutumisest, rahvastiku paiknemisest maailmas, tihedamini ja hõredamini asustatud aladest, linnastumisest. Teema raames õpitakse kaardi abil iseloomustama riigi geograafilist asendit. Harjutatakse graafikute ja erinevate diagrammide lugemisoskust.

Õppesisu: Riigid maailma kaardil. Erinevad rassid ja rahvad. Rahvastiku paiknemine ja tihedus. Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Linnastumine.

Põhimõisted: Riik, poliitiline kaart, geograafiline asend, rahvastik, rass, rahvastiku tihedus, linnastumine, linn, linnastu.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1. Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe riigi üldandmete ja sümboolika leidmine, geograafilise asendi ja rahvastiku paiknemise iseloomustamine.

Õpitulemused:

- iseloomustab etteantud riigi geograafilist asendit
- nimetab ja näitab maailmakaardil suuremaid riike ning linnu
- toob näiteid rahvaste kultuurilise mitmekesisuse kohta ning väärtustab eri rahvaste keelt ja traditsioone
- leiab kaardilt ja nimetab maailma tihedamalt ja hõredamalt asustatud alad ning iseloomustab rahvastiku paiknemist etteantud riigis
- iseloomustab kaardi ja jooniste järgi maailma või mõne piirkonna rahvaarvu muutumist
- kirjeldab linnastumist, toob näiteid linnastumise põhjuste ja linnastumisega kaasnevate probleemide kohta

Õppevahendid: Maailma ja Euroopa poliitiline kaart, rahvastiku tiheduse kaardid, sh. Eesti rahvastiku tiheduse kaart, rasside, keelte, rahvaste kaardid; Mitmed internetiaadressid, mille alusel analüüsitakse jooniste tegemist, interaktiivsed testid (rigid, linnad). GEOPOLI- mäng.

Lõiming: ajalugu: maailma poliitiline kaart, inimasustus eri regioonides, linnade paiknemine ja teke; **matemaatika:** diagrammide analüüs, osatähtsuse %-i arvutamine, töö arvandmetega, IT andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine; **võõrkeel:** sõnavara täiendamine võõrkeelsete materjalidega töötamisel, kohanimede õigekiri ja hääldamine.

**Jüri Gümnaasium
Õppekava**

**Ainekava
Geograafia
Spordi- ja muusikaklass
Inglise keele klass
Üldklass**